

REVISTA FUNDAȚIILOR REGALE ȘI ARHEOLOGIA*

CĂTĂLIN I. NICOLAE**

Rezumat: Articolul își propune să prezinte succint studiile și articolele de arheologie publicate în *Revista Fundațiilor Regale* (RFR) în anii 1934–1947. Etalon al publicațiilor culturale românești interbelice, RFR a oferit arheologiei un spațiu de exprimare insuficient exploatat și o audiență publică mare. Contribuțiile arheologilor români sau străini se încadrează în spiritul epocii, dominat de spectrul războiului, al exceselor politicianiste, al experimentelor economice, al ideologiilor naționaliste și al teoriilor despre rasă. Nu lipsesc contribuțiile pe teme de arheologie, mai mult sau mai puțin argumentate, ale unor oameni din afara breslei. Remarcăm și faptul că spațiul alocat arheologiei în paginile RFR este similar cu cel alocat altor științe – fizica, de exemplu.

Cuvinte-cheie: continuitate, romani, români, istoria arheologiei, război, ideologie.

I. ISTORICUL REVISTEI

În a doua jumătate a anului 1933, Paul Zarifopol (1874–1934)¹ adresa mai multor scriitori și personalități din viața culturală și științifică a timpului o scrisoare-circulară, prin care îi invita să colaboreze la o revistă lunară de literatură, artă și cultură generală, ce urma să apară în curând sub egida Fundațiilor Culturale Regale (fig. 1).

Această nouă publicație avea să urmeze modelul uneia dintre cele mai cunoscute reviste din cultura franceză – *Revue des Deux Mondes* (fig. 2). Ideea nu era nouă, în cei mai bine de o sută de ani de existență a revistei franceze ea servind drept inspirație pentru multe periodice, din toată Europa. *Revue des Deux Mondes* a fost fondată la 1 august 1829² de către Pierre de Ségur-Dupéyron și Prosper

---

* Lucrarea a beneficiat de susținere financiară prin proiectul cu titlul „SOCERT. Societatea cunoașterii, dinamism prin cercetare”, număr de identificare contract POSDRU/159/1.5/S/132406. Proiectul este cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007–2013.

** Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan”, București; e-mail: fotoiavp@gmail.com.

¹ Istoric și critic literar, cu o amplă activitate de publicist, moralist, eseist politic și istoric al civilizației românești.

² Inițial, revista se numea *Revue des Deux Mondes, recueil de la politique, de l'administration et des mœurs*.

Maurois, fiind reorganizată³, începând cu anul 1831, de François Buloz. Urmărind programatic să repună valorile culturii franceze în circuitul universal, revista va avea un profil enciclopedic și o ținută intelectuală sobră. Celebritatea revistei a fost adusă însă de colaboratorii literari – Charles Augustin Sainte-Beuve, Victor Hugo, Alfred de Vigny, Alfred de Musset, George Sand, Honoré de Balzac, Alexandre Dumas tatăl⁴. În anul 1934 însă, la data apariției *Revistei Fundațiilor Regale* (RFR), *Revue des Deux Mondes* nu mai avea aceeași forță de la mijlocul și sfârșitul secolului al XIX-lea, față de conținutul literar de la început revista având un profil preponderent istoric. Fiecare număr al revistei avea un număr fix de pagini, 240, cifră păstrată și de RFR, cu rare sincope în ultimii ani de viață⁵.

Deși *Revue des Deux Mondes* a constituit modelul ales de prima echipă redacțională, *Revista Fundațiilor Regale* avea să aibă drept sursă de inspirație o altă revistă franceză, celebră în epocă. Această revistă era *Nouvelle Revue Française* (fig. 3), întemeiată în anul 1909 de Andre Gidé. Având subtitlul *Revistă lunară de literatură și critică*, aceasta avea să grupeze în paginile sale o pleiadă strălucită de scriitori, artiști, filosofi, istorici – Andre Gidé, Paul Valéry, Jean Giraudoux, André Malraux, Jean-Paul Sartre, Guillaume Apollinaire, Saint-John Perse, Louis Aragon, Paul Claudel, Robert Desnos, Roger Martin du Gard, Marcel Proust, Antoine de Saint-Exupéry, Romain Rolland, Jean Paulhan și Alfred Thibaudet⁶.

După câteva luni de pregătire, la 1 ianuarie 1934, apare primul număr al RFR, avându-l ca redactor-șef pe Paul Zarifopol, iar ca redactori pe Camil Petrescu (1894–1957)⁷ și Radu Cioculescu (1901–1961)⁸. În mai 1934, Paul Zarifopol moare, fiind înlocuit de Camil Petrescu, care rămâne redactor-șef până în martie 1941. Din aprilie 1941, director/redactor-șef al revistei devine Dumitru Caracostea (1879–1964)⁹, iar din decembrie 1941, Ovidiu Papadima (1909–1996)¹⁰ este numit secretar de redacție. Camil Petrescu revine ca redactor-șef în perioada mai 1944 – august 1945. Din septembrie 1945, apare seria nouă a revistei, sub conducerea

³ Din anul 1830, revista își schimbă numele în *Revue des Deux Mondes. Journal des voyages, de l'administration et des mœurs etc., chez les différents peuples du globe ou archives géographiques et historiques du XIXe siècle ; rédigée par une société de savants, de voyageurs et de littérateurs français et étrangers*.

⁴ În anul 1885, revista avea 26.000 de abonați.

⁵ Apolzan 1983. Majoritatea datelor privind istoricul RFR sunt preluate din lucrarea Mioarei Apolzan, apărută, din păcate, vizibil cenzurată, în anul 1983.

⁶ Din anul 1911, editor al revistei devine Gaston Gallimard.

⁷ Romancier, dramaturg, nuvelist, poet, doctor în filosofie al Facultății de Litere și Filosofie a Universității din București, cu o teză despre teatru, intitulată *Modalitatea estetică a teatrului*.

⁸ Scriitor, muzicolog, eseist. Deținut politic, condamnat la 12 ani de închisoare în 1947, moare în penitenciarul de maximă securitate de la Dej.

⁹ Critic, istoric literar și folclorist. Deținut politic, între anii 1950–1955, în penitenciarul Sighet, fără a fi judecat.

¹⁰ Eseist, istoric literar, folclorist. Bursier Humboldt, lector al catedrei de literatură română la Universitatea din Viena (1940–1941). Deținut politic în anii 1952–1955.

echipei formate din Alexandru Rosetti (1895–1990)¹¹, redactor-șef și Corin Eugeniu Grosu, secretar de redacție.

Transformările profunde ale societății românești de după anul 1944 au afectat și revista, al cărei ultim număr apare în decembrie 1947.

Renunțând la modelul inițial și preluând ce era mai bun din experiența *Nouvelle Revue Française*, RFR și-a creat propria tradiție și a devenit o publicație de nivel european, fiecare număr fiind nu numai o sinteză a valorilor culturii naționale, dar și un loc unde problemele europene își găseau deslușirea.

Finanțată indirect de casa regală, prin fondurile provenite din încasările Loteriei Centrale de Stat, revista este primul proiect publicistic de succes finanțat integral de stat. Stabilitatea materială¹² avea să îi permită să-și plătească regulat și substanțial colaboratorii, între care găsim cea mai mare parte a elitei intelectuale interbelice. Printre colaboratorii permanenți ai revistei, începând din anul 1934, s-au numărat Adrian Maniu, Victor Eftimiu, Barbu Brezianu, Richard Hillard, Valeriu Marcu, Mircea Eliade, George Călinescu, Mircea Vulcănescu, Emil Cioran, Petru Comarnescu. Rubrici specializate au fost ținute de Șerban Cioculescu, Ion Igiroșanu (*Cronici franceze*), Radu Cioculescu (*Cavalerul Rozelor*), Constantin Noica (*Anul filosofic*).

Subtitlul revistei a fost, între anii 1934–1945, *Revistă lunară de literatură, artă și cultură națională*, iar în perioada 1945–1947, *Literatură, Artă, Cultură, Critică generală*.

Scoasă din circuitul cercetării și accesului public în perioada comunistă, revista avea să sufere o ultimă lovitură în decembrie 1989, când colecția integrală a revistei, elegant legată în piele, piere în incendiul ce a mistuit mare parte din Biblioteca Centrală Universitară din București.

II. ARHEOLOGIA ÎN PAGINILE REVISTEI FUNDAȚIILOR REGALE

Având de la bun început un spirit enciclopedic, RFR nu putea să nu includă în paginile sale și studii de arheologie, indiferent de epocă, dar concentrate mai ales asupra spațiului național.

Există totuși câteva mari teme abordate frecvent, precum și o unitate tehnică în prezentarea acestor articole. Astfel, deschiderea clară către public a revistei va

---

¹¹ Lingvist, scriitor, filolog, istoric al limbii române, membru al Academiei Române înainte și după 1948.

¹² În anul 1934 a fost înființată Loteria Uniunii Fundațiilor Culturale Regale. Acest tip de loterie, numită loterie anexă, se organiza de către Regia Loteriei de Stat în colaborare cu instituții de asistență publică ori culturale. Convenția dintre Regia Publică a Loteriei de Stat și Uniunea Fundațiilor Culturale Regale, pentru organizarea unei loterii anexe, a fost aprobată prin Jurnalul Consiliului de Miniștri din 31 august 1934 și avea o durată de 15 ani. Altă sursă de finanțare au fost primăriile, care erau abonate din oficiu la RFR. În anul 1941, abonamentul pentru instituții și întreprinderi particulare era de 2.000 lei, față de 480 lei, valoarea abonamentului obișnuit. De asemenea, RFR era scutită de orice taxă poștală.

face ca studiile de arheologie apărute să nu respecte decât rareori canoanele publicării științifice, optându-se pentru o prezentare mai aerisită, eliberată de aspectul mai greoi al notelor și bibliografiei, la fel cum și ilustrația beneficiază rareori de prezența unei scări. Considerăm că maniera de abordare este una justă, determinată probabil și de spațiul limitat acordat, precum și una care a facilitat buna înțelegere de către publicul larg a problemelor expuse.

Arheologia este prezentă în paginile RFR nu numai prin articole și studii, ci și prin recenzii și prezentări de carte, note prilejuite de un eveniment anume sau scurte notificări la rubrica *Revista revistelor*.

Între notele privitoare la arheologia românească datorate unor oameni din afara breslei, menționăm cele două scurte contribuții ale lui Petru Comarnescu (1905–1970)¹³. Prima dintre ele elogiază activitatea părintelui Constantin Matasă (1878–1971) de la Piatra-Neamț¹⁴, neobosit cercetător al trecutului și întemeietor al muzeului de arheologie din localitate, colaborator al arheologilor bucureșteni Radu Vulpe, Vladimir Dumitrescu și Ioan Andrieșescu. A doua amintește pe scurt cercetările din Transilvania ale lui Ion Berciu (1904–1986) privind preistoria și, mai ales, epoca dacică, în special „strălucitoarea viață spirituală a Dacilor”¹⁵.

De o factură diferită de aceste note arheologice sunt articolele lui Barbu Slătineanu (1895–1959)¹⁶, care privesc cercetările din mai multe cetăți bizantine și medievale și, în special, ceramica găsită aici. Un prim articol tratează despre descoperirile de la Turnu-Severin, Cetatea Albă și Enisala¹⁷, în timp ce al doilea se concentrează pe materialele similare de la Cotnari¹⁸. Ambele articole sunt substanțiale, bogat documentate, bine ilustrate (fig. 4), vădind erudiția autorului, fără însă a fi excesiv de academice și stufoase, situându-se astfel în nota generală a revistei.

În continuare, vom prezenta, grupate pe câteva teme abordate cu precădere, restul articolelor și studiilor de arheologie din RFR.

1. Istoria arheologiei

Deși articolele publicate fac parte din ceea ce numim astăzi istoria arheologiei, aceasta nu constituie o temă distinctă în cadrul RFR. Cu toate acestea, am găsit în revistă informații și studii încadrabile acestui domeniu al arheologiei.

Astfel, în mai 1942, la împlinirea a 75 de ani de la Expoziția universală de la Paris din anul 1867, este publicat Memoriul lui Alexandru Odobescu, reprezentantul României acolo¹⁹. În acest memoriu, pe lângă descrierea misiunii sale, Odobescu amintește și de Ambroise Baudry (1838–1906), arhitect francez

¹³ Critic literar, eseist, memorialist, jurnalist cultural și cunoscut anglicist român.

¹⁴ Comarnescu 1940.

¹⁵ Comarnescu 1944.

¹⁶ Arestat de Securitate, moare la 31 octombrie 1959 în spitalul penitenciar Văcărești.

¹⁷ Slătineanu 1937.

¹⁸ Slătineanu 1938.

¹⁹ Slăvescu 1942.

care efectuase cercetări arheologice pe teritoriul românesc cu un an înainte²⁰. Tot aici, profesorul bucureștean mai scrie: „în timpul șederii mele la Paris, am avut onoarea a comunica Academiei de Inscricțiuni și Belle-Litere un memoriu asupra antichităților de am găsit la Pietroasa”.

Tot în anul 1942, dar în luna august, avea să apară și articolul lui Dumitru Tudor²¹, un articol programatic de această dată, intitulat *Muzeul istoric regional*. Articolul, depășind problematica arheologiei, este o pledoarie pentru crearea de muzee regionale, trasând în același timp liniile de urmat în crearea unor astfel de instituții. Tudor specifică clar care ar trebui să fie criteriile de organizare științifică, și anume cronologic, tipologic și regional, precum și criteriile de organizare cronologică. Din acest punct de vedere, el definește șapte secții în cadrul acestor muzee:

- secția preistorică („paleolitic, neolitic, bronz, fier”);
- secția clasică („lucruri romane și grecești”);
- secția medievală („material ce se încadrează cronologiceste între lichidarea oficială a Daciei Romane și apariția primelor formațiuni politice românești din veacul al XIII – al XIV-lea”);
- secția românească veche („va cuprinde material din epoca întemeierii Principatelor, până în mijlocul veacului trecut”);
- secția românească nouă („între epoca lui Cuza Vodă și timpurile actuale”);
- secția etnografică;
- secția numismatică.

Observăm cu ușurință că aceste linii directoare în organizarea unui muzeu au supraviețuit RFR și sunt și astăzi definitorii, în aproape același format, pentru majoritatea muzeelor românești.

Concluzia articolului lui D. Tudor este una actuală și astăzi: „Muzeul este atelierul istoriei. Din el se cunoaște evoluția spiritului omenesc, cotiturile istoriei și se naște patriotismul. Cărțile de bibliotecă acumulează cunoștințe fără formă și viață. Lumea din care vin nu se vede decât în muzeu. Cu rolul educativ și național al muzeelor, s’a făcut multă discuție și paradă, dar la o realizare practică a lor, pe baze științifice și sănătoase, nu s’a pornit până acum. Mult timp va trebui să mai treacă? ”

În aceeași direcție, a semnalării colecțiilor și organizării muzeistice, de astă dată din Europa, este și un articol semnat de Ioan Andrieșescu. Acesta debutează foarte târziu în RFR, abia în august 1943²², cu puțin timp înainte de moartea sa. Deja bolnav, Andrieșescu publică un articol cuprinzând relatarea călătoriilor sale de studii în Europa, intitulat *Prin muzee de preistorie, arheologie și artă. Paris, Decembrie 1938 – Ianuarie 1939*, amintiri ale unor vremuri mai bune pentru el, dar și pentru țară. În acest articol, Andrieșescu, preistoricianul, ne uimește prin dragostea și buna percepție față de arta sculpturală greacă și romană, descriindu-ne în principal piesele

²⁰ Pentru mai multe informații referitoare la cercetările lui Ambroise Baudry în România, vezi Alexandrescu 2011.

²¹ Tudor 1942e.

²² Andrieșescu 1943.

aflute în colecțiile Muzeului Louvre. În mod frecvent, compară piesele de aici cu altele din Gliptoteca de la Copenhaga, pe care a vizitat-o în anul 1928, sau cu piese din Muzeul Capitolin. Observațiile sale se bazează pe o bună cunoaștere a artei clasice, cultivată cu asiduitate, după cum recunoaște chiar el „originalele acestei arte... le-a contemplat și studiat... la Dresda, Lipsca și Berlin, la Florența și Roma, la Atena și Roma, la Atena și Constantinopol, la Viena, München și Berlin, și după aproape 20 de ani, la Copenhaga, Stockholm și Oslo, Mainz și Colonia”.

În același an, dar în numărul din luna noiembrie²³, numele lui Andrieșescu apare din nou în RFR, de această dată asociat cu cel al lui D. Marmeliuc (1886–1970)²⁴, care îi dedică studiul său despre Eschil. Legat printr-o veche și solidă prietenie de Andrieșescu, alături de care a participat la luptele din Primul Război Mondial²⁵, autorul a dorit cu siguranță să-l bucure și să-l încurajeze pe acesta, măcinat de mai bine de un an de o boală teribilă care-l țintuia la pat în locuința sa²⁶.

Ultima apariție legată de I. Andrieșescu în paginile RFR este una tristă pentru arheologia românească. În numărul din februarie 1945²⁷, Dimitrie Gusti publica discursul său de la Academia Română din data de 22 decembrie 1944, în care anunța trecerea în neființă a academicianului²⁸ și făcea elogiul activității sale științifice. În același an, Academia îi pierdea și pe Grigore Antipa, Ion Ciurea, Petru Bogdan²⁹, Constantin Stoicescu³⁰, Ludovic Mrazec, Francisc Rainer, Liviu Rebreanu, Constantin Orghidan, Mircea Djuvara și Nicolae Cartojan, plecați cu siguranță într-o lume mai bună decât aceea care i-ar fi așteptat pe pământul românesc³¹.

În septembrie 1944³², la rubrica *Revista revistelor* este publicată o notă, intitulată *Camille Julian (sic) despre Dacii lui Burebista și Decebal*. Nota este o prezentare a apelului făcut în revista *Geopolitica și Geoistoria*, an III, nr. 1, martie – aprilie 1944, de către „Comitetul de inițiativă pentru săparea cetăților dace din Munții Streinului și Frumoasei, din raza Hațegului și a Orăștiei”. Apelul este adresat către „studenții și elevii chemați să continue desgroparea cetăților – care se cuvine mai ales

²³ Marmeliuc 1943.

²⁴ Bucovinean, istoric literar, folclorist, director al Teatrului Național din Cernăuți, primar al Cernăuțului, profesor de limba și literatura elină la universitățile din Cernăuți și București.

²⁵ O parte a perioadei comune petrecute pe front este descrisă în Marmeliuc, Andrieșescu 1936.

²⁶ Din păcate, la doar un an de la acest articol, Andrieșescu avea să fie răpus de boală, la numai 56 de ani.

²⁷ Gusti 1945.

²⁸ I. Andrieșescu devenise membru corespondent al Academiei Române la 26 mai 1928.

²⁹ Chimist, doctorat la Berlin, rector al Universității din Iași între 1926–1932. Pentru mai multe detalii privind membrii Academiei Române, vezi Rusu 2003.

³⁰ Jurist, doctorat la Paris, profesor de drept roman la Universitatea din București.

³¹ Pentru aproape toți există necrologuri în paginile RFR.

³² *** 1944b. Majoritatea recenziilor sau prezentărilor de carte apărute în RFR nu sunt semnate. Chiar dacă, în anumite cazuri, se poate stabili autorul unui text, am decis să semnalăm prin această convenție grafică materialele nesemnate ca atare în revistă (o practică destul de răspândită în presa culturală a vremii).

de mână studențească să fie puse în lumina lor glorioasă³³. Informația este deosebit de interesantă și, deși nu am putut afla cine făcea parte din acest comitet de inițiativă, ea aduce date noi în înțelegerea evoluției arheologiei de acum mai bine de 60 de ani. Restul notei cuprinde textul lui Camille Jullian (1859–1933)³³.

Informații de mică amploare pot fi găsite și în alte articole, ele fiind utile pentru înțelegerea epocii. Astfel, referindu-se la curțile lui Luca Arbore de la Șipote (jud. Iași), B. Slătineanu menționează în octombrie 1938: „Am putut constata că actualul proprietar al ruinelor, Petre Vasiliuc, a transportat o imensă cantitate de pământ care se află în locul ruinelor vechii case și a umplut cu ele o vâlcea, astfel că cea mai mare parte din fragmente și alte mărturii ale trecutului nostru s’au amestecat și se află astăzi îngropate la o adâncime de peste 6 m. Totuși am mai găsit unele fragmente strânse de proprietar care sunt îndeajuns de vorbitoare pentru a ne face o idee despre acest centru³⁴”.

În aprilie 1942³⁵, D. Tudor publică o notă despre tezaurul descoperit la Poiana³⁶, jud. Gorj, amintind de gestul Aretiei G. Tătărăscu, care l-a achiziționat și ulterior l-a „depus în colecțiile frumosului muzeu regional «Al. Ștefulescu», la Tg. Jiu”.

Din articolul Mariei Goleșcu³⁷, din aprilie 1945³⁸, aflăm despre existența manuscriselor lui Dimitrie Butculescu în arhiva Muzeului Municipal, condus la acea dată de către Dinu V. Rosetti. Aceste manuscrise rămân până astăzi o sursă insuficient exploatată de către cercetătorii istoriei arheologiei românești.

O trecere în revistă sumară a istoricului cercetărilor arheologice în Basarabia face și Radu Vulpe, amintind de cercetările lui Paul Nicorescu, Cezlav Ambrojevici, Nicolae N. Moroșan și alții³⁹.

2. Continuitatea de existență

Într-o perioadă dominată de cel de-al Doilea Război Mondial și consecințele sale în plan teritorial, campania pentru dovedirea atât a continuității de existență a poporului românesc în spațiul carpato-dunăreano-pontic, cât și a latinității acestui neam, începută cu mulți ani înainte, își găsește loc și ecou și în paginile RFR.

Argumentele arheologice sunt folosite în mod obiectiv și cu eleganță academică, alături de cele de ordin lingvistic sau istoric. Nu o dată, în această luptă, se alătură intelectualilor români și cei străini.

Articolele sunt destul de numeroase și, în general, sunt legate de problema Transilvaniei și de nesfârșita polemică cu vecinii maghiari.

³³ Pentru mai multe informații, vezi și Andrieșescu 1940.

³⁴ Slătineanu 1938.

³⁵ Tudor 1942b.

³⁶ Ortografiat *Poianu* pe coperta revistei.

³⁷ Maria Goleșcu (n. 1897, România – d. 1987, Anglia), studii de istoria artei, bibliotecară a British Information Office din București în perioada 1945–1949; deținut politic între anii 1949–1961.

³⁸ Goleșcu 1945.

³⁹ *** 1941.

În decembrie 1943⁴⁰, Florea Stănculescu publică nota intitulată *Problema continuității Românilor în Dacia. Patru conferințe la Universitatea Radio, Sibiu, 1943*, în care prezintă inițiativa revistei *Transilvania* de a publica, în biblioteca „Astra”, textul conferințelor de la Radio ale lui Constantin Daicoviciu, Emil Petrovici, Ioan Moga și Radu Vulpe, în domeniile arheologie, filologie, istorie și etnografie.

Pe bună dreptate, autorul consideră „continuitatea Românilor în Dacia, problemă centrală a istoriografiei naționale..., importanța ei fiind crescută în mod considerabil de învierșunarea cu care vecinii noștri au contestat-o, punând-o în slujba politicii”.

Fără a contesta continuitatea, Alexandru Tzigara-Samurcaș remarcă, în noiembrie 1944⁴¹, faptul că „Romanitatea României a fost lozinca sub care, în trecut ca și în prezent, s’a căutat apropierea de apusul european, făcându-se cauză comună cu la *gran’ sorella*, sau cu a noastră *soeur aimée*, în ciuda legăturilor firești cu strămoșii naturali ai meleagurilor pe care ne aflăm”. Menționăm la acest articol și prezența unor excelente fotografii⁴² ale unor piese din aur și argint aflate în muzeele din Viena (fig. 5). În același spirit, într-un alt articol⁴³, A. Tzigara-Samurcaș găsește legături între plastica neolitică și arta populară românească.

În august 1940⁴⁴, Ernst Gamillscheg (1887–1971)⁴⁵, în traducerea în limba română a articolului său, *Über die Herkunft der Rumänen*, publicat inițial în *Jahrbuch der Preussischen Akademie der Wissenschaften zu Berlin*, aprecia: „Continuitatea Românilor în Regatul de azi e, deci, mai puțin o continuitate de rasă, cât una a spiritului. Forța ce leagă întreaga clădire este limba de circulație comună”.

O activitate remarcabilă în această problemă o are D. Tudor, care, în aprilie 1942⁴⁶, publică o acidă recenzie la volumul elaborat de András Alföldi, *Bibliographia Pannonica* (BP), apărut la Budapesta, în limbile maghiară și germană, și difuzat în toată lumea: „Multe din lucrările scrise în România sunt inserate în BP, frecvent însoțite de o înțepătură. Ele n-au nici’o legătură cu trecutul roman al provinciei de peste Dunăre, măresc numărul de pagini al catalogului și dau prilej editorului la unele răfuieli pătimașe și neștiințifice”. În același cadru, D. Tudor analizează obiectiv legăturile dintre provinciile Pannonia și Dacia.

⁴⁰ Stănculescu 1943.

⁴¹ Tzigara-Samurcaș 1944.

⁴² Fotografiiile sunt grupate la sfârșitul volumului revistei. Adăugăm și că majoritatea fotografiilor apărute în RFR au legătură cu arheologia sau istoria.

⁴³ Tzigara-Samurcaș 1945b, p. 371.

⁴⁴ Gamillscheg 1940.

⁴⁵ Filolog german; membru corespondent străin al Academiei Române (30 mai 1929). A fost profesor de filologie romanică la universitățile din Innsbruck, Berlin, București, Tübingen, Zürich și Saarbrücken; director al Institutului German pentru Științe din București, deschis în aprilie 1940. Biografia activității sale în România și alături de mișcarea legionară rămâne încă un subiect insuficient lămurit. Pentru unele completări, vezi Roman 2009 și Nastasă-Matei 2014.

⁴⁶ Tudor 1942a.

În același an, dar în luna iunie⁴⁷, D. Tudor publică o notă intitulată *Dacia după părăsire în lumina recentelor descoperiri arheologice*. Nota este un comentariu pe marginea articolului publicat de C. Daicoviciu, *Problema continuității în Dacia*, în Anuarul Institutului de Studii Clasice de la Cluj, din 1940. Același articol al lui C. Daicoviciu, publicat de această dată în *Revue de Transylvanie*⁴⁸, este comentat la rubrica *Revista revistelor* de un anonim, probabil tot D. Tudor. Concluzia este aceeași în ambele cazuri: „...Suntem siguri că nu poate fi vorba de o evacuare totală a Daco-romanilor. Nu este cu puțință să se precizeze acum câți au rămas și câtă vreme s’au putut menține. Totul ne face să credem că numărul lor a fost destul de însemnat și că au jucat un rol de seamă în formația unei populații române în nordul Dunării”.

În același sens, menționăm și articolul lui I. Moga din anul 1934⁴⁹, în care acesta combate teoriile lui Franco Vellani Dionisi (*Il problema territoriale transilvano*, Nicola Zanichelli Ed., Bologna, 1932), care neagă „originea noastră romană și continuitatea elementului românesc în Transilvania”.

Mariella Coandă, în aprilie 1942⁵⁰, în nota intitulată *Continuitatea daco-romană în Carpații Meridionali*, menționează aserțiunile lui Guido Landra⁵¹ (autor al lucrării *Il problema della razza in Romania*, editată de Istituto Italo-Romeno di Studii demografici e razziali, București, 1942): „Aci poporul continuă să trăiască, de mii de ani...”

În aceeași rubrică, *Revista revistelor*, din iulie 1944⁵², este comentat articolul lui Sextil Pușcariu, *Continuitatea românilor în lumina cercetărilor mai nouă*, din revista *Geopolitica și Geoistoria*, an III, nr. 1, martie – aprilie 1944. Articolul lui S. Pușcariu a fost publicat cu ocazia apariției *Atlasului Lingvistic Român*, coordonat de acesta. Nota din RFR, anonimă, insistă asupra vechimii limbii române în comparație cu cea maghiară, bazându-se pe fondul slav din română.

În decembrie 1942⁵³, Ovidiu Drîmba prezintă critic articolul lui Alfredo Schiaffini, *Italienità nell’Europa di Sud-Est*, în care acesta face un adevărat excurs în istoria romană a acestui spațiu, atingând, evident, și problema continuității. Drîmba este de acord cu expunerea lui Schiaffini, deși consideră: „argumentația mi se pare puțin cam nesuficientă”. Interesant, articolul lui Schiaffini avea să fie publicat în RFR în martie 1943⁵⁴, în traducerea lui Sever Pop.

Tot O. Drîmba, în iulie 1944⁵⁵, scrie nota intitulată *Prezența Romei în România*, un comentariu de fapt la articolul cu același nume publicat de profesorul

---

⁴⁷ Tudor 1942c.

⁴⁸ *Revue de Transylvanie* a publicat, de altfel, numeroase articole pe această temă de-a lungul timpului, unele dintre ele prezentate succint și în RFR.

⁴⁹ *** 1934.

⁵⁰ Coandă 1942.

⁵¹ Membru al Institutului italian de cultură de la București. Personalitate controversată, de orientare fascistă.

⁵² *** 1944a.

⁵³ Drîmba 1942.

⁵⁴ Schiaffini 1943.

⁵⁵ Drîmba 1944.

Alexandru Marcu în *El Español*, insistând asupra influenței majore a culturii latine și apoi a celei italiene asupra spațiului românesc.

Cunoscutul cercetător Theodor Capidan publică, în mai 1943⁵⁶, studiul intitulat *Simbioza albano-română și continuitatea românilor în Dacia*. Acesta este un răspuns la studiul profesorului german Georg Städtmuller de la Leipzig, publicat în colecția *Archivum Europae Centro-Orientalis* de la Budapesta, care face „unele afirmări care nu corespund adevărului științific”. Ideile lui Städtmuller sunt combătute mai ales pe baze lingvistice, concluzia fiind una singură: „ținuturile apusene, cu prelungire la răsărit dealungul Dunării, reprezintă propriu zis teritoriul, în care elemente băștinașe, în unire cu populațiunile românești meridionale, au dat naștere la poporul român”.

Un alt volum din aceeași serie de la Budapesta, apărut în anul 1936, avându-l ca autor pe L. Tamás și intitulat *Romains, Romans et Roumains dans l'histoire de la Dacie Trajane*, are drept idee centrală: „limba română s-a format în sudul Dunării și actualii locuitori de limbă română ai Daciei sunt descendenții unor emigranți veniți din Balcani după secolul al X-lea. Aserțiunea avea să genereze răspunsul lui Alexandru Graur, care, în iunie 1936, publică articolul *Romanizarea Daciei prin coloniști străini*⁵⁷, în care afirmă: „Cu toate că în politica actuală drepturile istorice nu mai contează, și atribuirea unui teritoriu se face după majoritatea populației care-l locuiește, polemica referitoare la continuitatea Românilor în Dacia n'a încetat încă. Savanții români și unguri continuă să îngrămădească argumente în scopul dezinteresat al stabilirii adevărului istoric, dar aceste argumente nu sunt totdeauna ferite de influența sentimentelor scriitorului”.

Același volum al istoricului maghiar este menționat și în articolul lui Constantin I. Andreescu, *Continuitatea românilor în Dacia din nou în discuție*, apărut în anul 1938⁵⁸. Articolul recenzează favorabil volumul lui Gheorghe I. Brătianu (*Une énigme et un miracle historique: le peuple roumain*, București, Imprimeria Națională, 1937), menționând și criticând lucrările lui Iacob Bromberg (*Historical and toponymical Miscellanies on Medieval Dobroudja, Bessarabia and Moldo-Wallachia*, Byzantion XII, 1937, p. 151–207) și Pavel Mutafciev (*Bulgares et Roumains dans l'histoire des pays danubiens*, Sofia, 1932), fără a face însă apel decât rareori la argumentele arheologiei.

Părăsind spațiul transilvan, dar păstrând același sens al demersului, deși nementionat explicit, este și nota lui Radu Vulpe⁵⁹ despre arheologia Basarabiei, amintită deja, în care acesta subliniază asemănările și unitatea descoperirilor din stânga și dreapta Prutului.

În fine, referiri la problema continuității apar și în prezentarea unui număr din revista *Arhivele Olteniei*, an 20, 1941⁶⁰, unde sunt prezentate date despre cartea

⁵⁶ Capidan 1943.

⁵⁷ Graur 1936.

⁵⁸ Andreescu 1938.

⁵⁹ *** 1941.

⁶⁰ *** 1935.

lui Girolamo Albrizzi, *L'origine del Danubio*, în care se fac referiri și la urmele romane din țările române.

Acestea sunt contribuțiile din RFR referitoare la problema continuității de locuire în spațiul românesc. Ele au ca numitor comun discursul elegant, obiectiv, dar și constanța, integrându-se în spiritul și practica epocii, dominată totuși de excese de ambele părți.

3. Politica și rasismul. Războiul

Din păcate, a fost imposibil și pentru colaboratorii RFR să se mențină în afara sferei politicii și mai ales a exagerărilor rasiste. Cu toate acestea, devierile lor sunt departe de producția publicistică a epocii, îngrozitoare uneori, dar totuși nu pot fi trecute cu vederea (și nici nu au fost, după anul 1947, uneori cu grave repercusiuni pentru autori).

Poate cel mai trist derapaj este cel prilejuit de aniversarea a 10 ani de la Restaurație, ocazie cu care este tipărit un număr dedicat regelui Carol II, în luna iunie 1940.

Întregul număr este o odă dedicată acestuia, volumul fiind deschis cu o poezie intitulată *Carol II Rege*, semnată de Tudor Arghezi⁶¹.

În cuprinsul numărului sunt prezentate rapoarte de activitate ale tuturor științelor și artelor, subliniindu-se influența favorabilă și sprijinul masiv acordat de regele Carol II. Tonul este de multe ori sub limita decenței, exprimând o obediență de neacceptat într-o lume normală, pregătind cumva poate publicul pentru ororile cultului personalității din perioada comunistă.

N.I. Herescu, în articolul *Regele scriitorilor*, este exemplar în acest sens⁶²: „L'avenir est à dieu (Victor Hugo). Măine, firește, este al lui Dumnezeu. Dar, astăzi, sufletele și condeiele noastre sunt ale Regelui. Sub privegherea și îndrumarea lui, vom arunca azi sămânța în pământul scump și sfânt al Țării, pentru a aștepta, încrezători, recoltele destinului românesc”.

Din păcate, arheologia este și ea prezentă în acest volum, chiar prin două articole, semnate de Scarlat Lambrino și C. Daicoviciu.

Primul⁶³, intitulat *Săpăturile arheologice din ultimii zece ani*, este un bun instrument de evaluare a progresului arheologiei românești din spațiul extracarpatic în perioada 1930–1940, în timp ce al doilea⁶⁴, intitulat *Zece ani de activitate arheologică în Dacia Superioară. Carol II Prima Decennalia Felicia 1930–1940*, face același lucru pentru spațiul transilvan și bănățean.

Ar fi exagerat să spunem că aceste articole sunt apologetice, fiind, de altfel, mult mai ponderate în aprecieri la adresa lui Carol II decât restul contribuțiilor din același

---

⁶¹ Arghezi 1940.

⁶² Herescu 1940.

⁶³ Lambrino 1940.

⁶⁴ Daicoviciu 1940.

număr. Cu toate acestea, ele nu fac cinste breslei arheologilor și considerăm că premerg într-un mod dureros articolele jenante de același tip din perioada comunistă.

Semnificativ, articolul lui C. Daicoviciu începe astfel: „Strămoșii ce zac în acest pământ Vă văd și Vă binecuvântă, pietrele Vă simt și se cutremură de prezența Majestății Voastre, poporul românesc Vă aclamă cu entuziasm, iar noi, arheologii și tineretul universitar din Dacia Traiană, ne plecăm frunțile în fața Majestății Voastre, mulțumindu-Vă pentru opera ce o îndepliniți în această zi...” (discurs rostit la 9 septembrie 1934, cu ocazia deschiderii săpăturilor de la Sarmizegetusa romană).

Politica și rasismul își dau mâna în articolul Mariellei Coandă⁶⁵ despre opera lui Guido Landra, autoarea subliniind afirmațiile acestuia: „Puternicul guvern al lui Antonescu... a scos în valoare din plin România adevărată, aceea a scoborătorilor lui Traian și Decebal...”. Sau, mai rău, „Aci poporul continuă să trăiască, de mii de ani, după tradițiile cu desăvârșire ariene, care rar se pot găsi în alte ținuturi”.

D. Tudor, răspunzând lui A. Alföldi, constată că „încercarea ce se face are ca scop a justifica anumite situații politice și în acest caz se depășește drumul obiectivității istorice”, arătând astfel că nu poate exista obiectivitate în problemele tangente politicii⁶⁶. Articolul lui Alexandru Mironescu din octombrie 1937, intitulat *Homo Sapiens*, face un excurs interesant în evoluția omului, din care nu lipsesc aprecierile la limită asupra noțiunilor de rasă și eugenie⁶⁷.

Alfred Schiaffini, în același articol în care agreează ideea continuității românilor, aducând în discuție și argumentele arheologiei, se exprimă astfel referitor la ocuparea Albaniei de către Italia: „Albania, prin opera Fascismului, a reintrat în comunitatea spirituală a Romei, și nobilele orașe dalmate au fost realipite Patriei”⁶⁸.

Dinu Adameșteanu, în singura sa contribuție în RFR⁶⁹ – recenzia cărții lui Ceroni Guglielmo despre monumentele și viața cartierelor Romei –, scrie: „Epoca fascistă a adus un nou ritm de viață și în această prea liniștită Valle Giulia...”

4. Excesele tracomanilor

O altă temă abordată în RFR este legată de excesele tracomanilor, sau, cum îi numește Henri H. Stahl în ianuarie 1945⁷⁰, *grupul traco-geto-dacic*. Articolul său, *Metode și moravuri științifice*, este o critică dură a celor care consideră că limba română este de fapt limba dacă, care de fapt este limba sanscrită și stă la originea tuturor limbilor europene. Aceste teorii, criticate și de A. Tzigara-

⁶⁵ Coandă 1942.

⁶⁶ Tudor 1942a.

⁶⁷ Mironescu 1937.

⁶⁸ Schiaffini 1943, p. 483.

⁶⁹ Adameșteanu 1943.

⁷⁰ Stahl 1945.

Samurcaș sau de D. Tudor, au drept reprezentat în epocă mai ales pe Marin Bărbulescu-Dacu (autor al unui volum intitulat *Originea daco-tracă a limbii Române. Vol. I cu un vocabular rumân sanscrit*), ridiculizat în paginile RFR.

Un alt personaj interesant al epocii este colonelul Zagoriț, arheolog amator, care pretindea că a găsit Sarmizegetusa dacică. Teoriile sale fanteziste au fost demontate de cercetările lui C. Daicoviciu și Marius Moga. D. Tudor prezintă în paginile RFR întreaga problemă⁷¹, conchizând cu privire la ideile lui Zagoriț: „Are și d-sa o teorie, la care ține cu drag, și nimic nu-l poate abate pe alt drum, vorba apuseană: j'y suis, j'y reste!”

A. Tzigara-Samurcaș analizează cu multă competență un așa-zis „cauc dac”⁷², aparținând „unui laureat al premiului național, care pe lângă harul poeziei întrunește și însușirile unui subtil și profund cunoscător al artelor plastice”, piesă care-i fusese oferită spre analiză de către posesor ca urmare a articolului privitor la *Supraviețuirile artistice din vremea Dacilor*, apărut tot în RFR⁷³. Vasul este prezentat în detaliu, ilustrat prin desene bine realizate, concluzia autorului fiind că ne aflăm în fața unei imitații de epocă modernă. Fără să fie explicit, autorul critică moda colecționării de antichități, de cele mai multe ori cu origini necunoscute, care sunt prezentate publicului ca fiind produse originale ale artei locale – nu întâmplător este menționat și celebrul caz din epocă al tiarei lui Saitafernes⁷⁴.

5. Arheologia spațiului din afara României

Studiile referitoare la arheologia din afara granițelor țării sunt puține și se rezumă la simple preluări din presa internațională sau la recenzii ale unor lucrări străine în general.

Astfel, sunt de amintit recenzii la lucrările lui Franz Miltner (Sparta) sau Jean-Germain Tricot (Grecia)⁷⁵, care se referă mai ales la lumea greacă și la cea orientală. Problema hitiților⁷⁶ și a populațiilor contemporane învecinate lor⁷⁷ este prezentată pe scurt în două note, în care sunt comentate lucrările istoricilor Luciano Laurenzi (*Problemi mediterranei antichissimi: Rodi e l'Asia degli Ittiti*, Nuova Antologia, an 75, fasc. 1630, 16 februarie 1940) și Albrecht Götze (*Hethiter, Churriter und Assyrer*, Instituttet for Sammenlignende Kulturforskning, Serie A: Forelesninger XVII, Oslo, 1936). În numărul din ianuarie 1946 sunt prezentate și noile săpături de la Panticapeum ale profesorului rus M. Kobîlina⁷⁸. Merită

⁷¹ Tudor 1942d.

⁷² Tzigara-Samurcaș 1945a.

⁷³ Tzigara-Samurcaș 1944.

⁷⁴ Pentru mai multe detalii despre acest caz, vezi Rieth 1970.

⁷⁵ Păunescu-Ulmu 1941.

⁷⁶ *** 1937.

⁷⁷ *** 1940.

⁷⁸ *** 1946a.

menționată și recenzia volumului lui Alexandru Rosetti despre Grecia⁷⁹, în care multe dintre comorile arhitectonice și arheologice ale antichității grecești sunt descrise cu spirit erudit și finețe.

III. STUDIILE CLASICE, NUMISMATICA, ANTROPOLOGIA FIZICĂ

Alături de articolele și studiile de arheologie, în paginile RFR sunt prezente și multe articole de studii clasice și, mai ales, traduceri din autorii antici.

Proporția între literatura latină și cea greacă este aproape egală în privința numărului de articole – 26 față de 22, spațiul alocat fiind însă în favoarea literaturii grecești (111 pagini față de 65). Spațiul alocat studiilor clasice reprezintă aproximativ 0,3% din cele peste 37.000 pagini ale colecției RFR. Pentru comparație, merită menționat că literatura maghiară beneficiază de un spațiu și mai mic, iar cea germană de un spațiu aproximativ egal.

Se remarcă contribuțiile lui Dionisie M. Pippidi, ca și traduceri ale lui Tudor Arghezi, Victor Buescu, Radu Hâncu, Constantin I. Niculescu, George Murnu, Ștefan Bezdechi, Constantin Balmuș sau ale aceluiași D.M. Pippidi.

Ultimii doi semnează și mai multe recenzii, între care amintim ediția din Tucidide a lui Mihai Jakotă (discutabilă)⁸⁰ sau mai bunele ediții din Eschil și Cicero, datorate lui Alice Voinescu și Victor Buescu.

Cel mai tradus autor latin este Horațiu, iar din lumea greacă se bucură de o atenție sporită Eschil și Aristotel.

Clasiciștii nu sunt izolați, astfel că, în numărul din octombrie 1946⁸¹, de exemplu, apare informația legată de înființarea, la Londra, a *Virgil Society*, condusă de poetul T.S. Elliot.

Numismatica și antropologia fizică apar sporadic în paginile RFR. Reținem o scurtă notă, privind articolul părintelui Vitalien Laurent, despre legăturile dintre numismatică și folclor⁸², precum și contribuția, singulară, privitoare la inaugurarea muzeului de antropologie, înființat de profesorul Francisc Rainer⁸³.

CONCLUZII

Analiza preliminară a colecției RFR confirmă faptul că aceasta reprezintă o bună sursă de informare privind evoluția arheologiei și a studiilor clasice în România, insuficient exploatată până în prezent.

---

⁷⁹ Dăianu 1946.

⁸⁰ Pippidi 1941.

⁸¹ *** 1946b.

⁸² Golescu 1943.

⁸³ Grosu 1940.

REVISTA FUNDAȚIILOR REGALE

ANUL VI

I NOEMVRIE 1939

NR. 11

N. IORGA	Privești bănățene	243
AL. A. PHILIPPIDE	Traduceri din Baudelaire	262
GH. BRĂESCU	Margot (II)	268
MIHAI MOȘANDREI	Versuri	297
HENRIETTE YVONNE STAHL	Table d'hôte	301
CONSTANTIN CHIORALIA	Versuri	329
ION PETROVICI	Limitele explicării psihologice	332
DANIEL ROPS	Actualitatea lui Péguy	345
MIRCEA ELIADE	Ierburile de sub cruce...	353

TEXTE ȘI DOCUMENTE

N. BĂLCESCU	Un memoriu inedit (cu o notă de G. ZANE)	370
-----------------------	--	-----

COMENTARIILE CRITICE

PERPESCIUS	Jurnal de lector	382
G. CĂLINESCU	Fișe literare	385
POMPILIU CONSTANTINESCU	Comediile lui Caragiale (II)	396
SERBAN CIOCULESCU	Aspecte epice contemporane	415

CRONICI

PĂGINI DIN CARNETUL UNUI MEMORIALIST de E. Lovinescu; IONEL TEODOREANU: «PRĂVALE BABA» de Vladimir Streinu; LÉON DAUDET ESTET de Ion Biberi; PROF. VICTOR SLĂVESCU: «VIAȚA ȘI OPERA LUI PETRE MAVROGHENI» de Ioan Buda; CRONICA ȘTIINȚIFICĂ de Al. Mironescu; INSEMĂNĂRI DESPRE DRAMA LUI R. E. SHERWOOD «PĂDUREA IMPIETRITĂ» de Petru Comarnescu; ACTUALITĂȚI CULTURALE EUROPENE de D. I. Suchianu; LA MOARTEA LUI G. M. ZAMFIRESCU de Mihail Sebastian

REVISTA REVISTELOR

NOTE

Octomvrie. — O cuvântare omagială. — Charles Péguy. — Alain Fournier. — Georg Trakl.

NUMĂRUL — 240 PAGINI — 30 LEI

Fig. 1. Coperta Revistei Fundațiilor Regale.

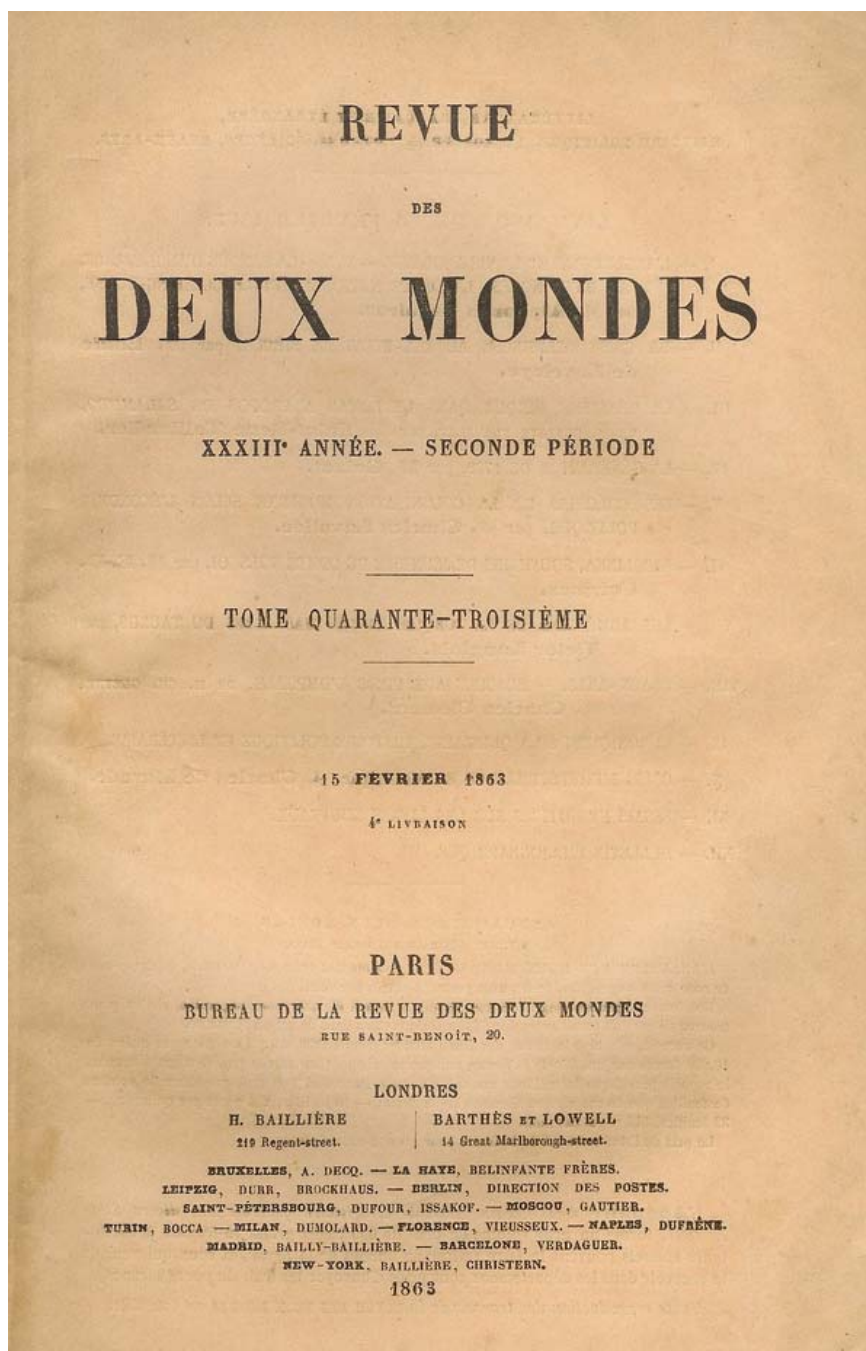

Fig. 2. Coperta publicației *Revue des Deux Mondes*.

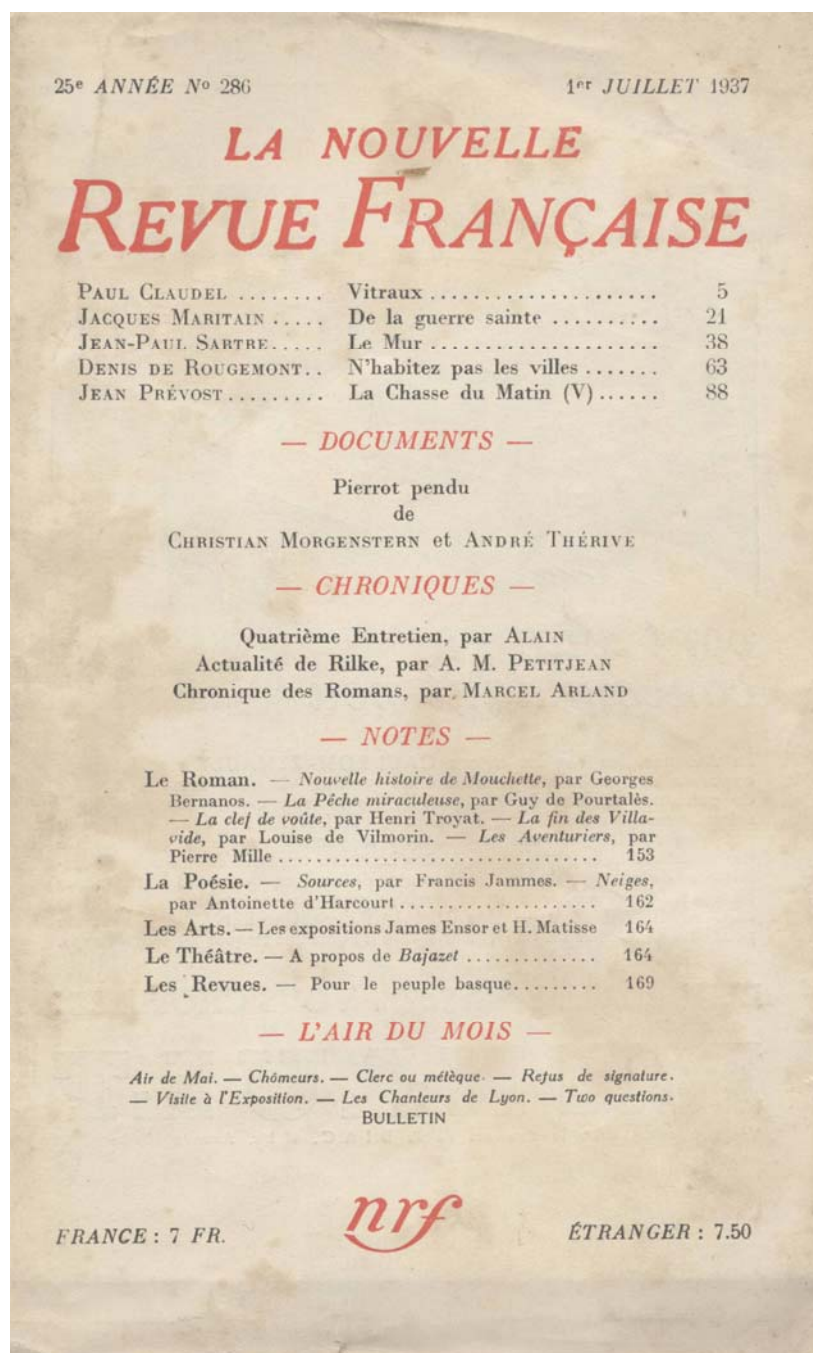
Fig. 3. Coperta publicației *Nouvelle Revue Française*.

Fig. 4. Fragment ceramic descoperit la Cotnari (după Slătineanu 1938).

Fig. 5. Discuri ornamentate cu aur descoperite la Țufalău (după Tzigara-Samurcaș 1944).

Considerată, pe drept cuvânt, cea mai bună revistă culturală românească din perioada interbelică, ea rămâne un model pentru generațiile viitoare, în pofida unor pagini care nu fac cinste sobrului spirit academic și enciclopedic promovată de echipa de la Fundațiile Culturale Regale.

Ceea ce dă unitate paginilor RFR este nu numai constanța spiritului academic, ci și destinul ulterior al colaboratorilor revistei, fie că sunt din lumea arheologiei, fie din cea a studiilor clasice.

Acest destin, tragic de cele mai multe ori, trebuie să fie primul imbold în studierea mai amănunțită a paginilor colecției RFR.

BIBLIOGRAFIE

- *** 1934   ***, *Revue de Transylvanie*, nr. 2, RFR I, 11, noiembrie, p. 472–476.
- *** 1935   ***, *Arhivele Olteniei, ianuarie–aprilie 1935*, RFR II, 6, iunie, p. 717–718.
- *** 1937   ***, *Hitiții, huriții și asirienii*, RFR IV, 5, mai, p. 460.
- *** 1940   ***, *Din preistoria Mediteranei*, RFR VII, 4, aprilie, p. 218.
- *** 1941   ***, *Arheologia Basarabiei*, RFR VIII, 12, decembrie, p. 712.
- *** 1944a   ***, *Continuitatea românilor în lumina cercetărilor mai nouă*, RFR XI, 7, iulie, p. 213–215.
- *** 1944b   ***, *Camille Jullian despre dacii lui Burebista și Decebal*, RFR XI, 9, septembrie, p. 693–694.
- *** 1946a   ***, *Săpăturile de pe muntele Mithridat*, RFR SN XIII, 1, ianuarie, p. 205–206.
- *** 1946b   ***, *Pietas telluris: norma vieții la Virgiliu și în zilele noastre*, RFR SN XIII, 10, octombrie, p. 193–194.
- Adameșteanu 1943   Adameșteanu, D., *Recenzie – Ceroni Guglielmo, Roma nel suoi quartieri e nel suburbio*, Roma, Fratelli Palombi 1942, pag. 502, RFR X, 8, august, p. 458–459.
- Alexandrescu 2011   Alexandrescu, C.-G., *Despre un alt fel de „săpături de salvare”*: *Arhivele arheologiei*, în Măgureanu, D., Măndescu, D., Matei, S. (eds.), *Archaeology: making of and practice. Studies in honor of Mircea Babeș at his 70th anniversary*, Pitești, p. 27–32.
- Andreescu 1938   Andreescu, C.I., *Continuitatea românilor în Dacia din nou în discuție*, RFR V, 1, ianuarie, p. 180–187.
- Andrieșescu 1940   Andrieșescu, I., *Un reprezentant tipic al studiilor de Preistorie și Antichități naționale: Camille Jullian*, RPAN 2–4, p. 9–37.
- Andrieșescu 1943   Andrieșescu, I., *Prin muzee de preistorie, arheologie și artă*, RFR X, 8, august, p. 297–305.
- Apolzan 1983   Apolzan, M., *Aspecte de istorie literară. Destinul unei publicații: R.F.R.*, București.
- Arghezi 1940   Arghezi, T., *Carol II Rege*, RFR VII, 6, iunie, p. 483–484.
- Capidan 1943   Capidan, T., *Simbioza albano-română și continuitatea românilor în Dacia*, RFR X, 5, mai, p. 243–270.
- Coandă 1942   Coandă, M., *Continuitatea daco-română în Carpații Meridionali*, RFR IX, 4, aprilie, p. 224–225.

- Comarnescu 1940 Comarnescu, P., *Cercetările Părintelui C. Mătase*, RFR VII, 8, august, p. 475–476.
- Comarnescu 1944 Comarnescu, P., *Noile săpături arheologice în Transilvania*, RFR XI, 12, decembrie, p. 700.
- Daicovicu 1940 Daicovicu, C., *Zece ani de activitate arheologică în Dacia Superioară*, RFR VII, 6, iunie, p. 723–726.
- Dăianu 1946 Dăianu, G., *Recenzie Al. Rosetti, Note din Grecia, București, 1946*, RFR SN XIII, 10, octombrie, p. 175–176.
- Drîmba 1942 Drîmba, O., *Schiaffini și relațiile româno-italiene*, RFR IX, 12, decembrie, p. 732–733.
- Drîmba 1944 Drîmba, O., *Prezența Romei în România*, RFR XI, 7, iulie, p. 230–231.
- Gamillscheg 1940 Gamillscheg, E., *Despre originea românilor*, RFR VII, 8, august, p. 251–271.
- Golescu 1943 Golescu, M., *Prezentare – V. Laurent: Numismatique et folklore*, RFR X, 12, decembrie, p. 698–699.
- Golescu 1945 Golescu, M., *Alte icoane de lut*, RFR XII, 4, aprilie, p. 197–204.
- Graur 1936 Graur, A., *Romanizarea Daciei prin coloniști streini*, RFR III, 6, iunie, p. 669–671.
- Grosu 1940 Grosu, C.E., *Inaugurarea muzeului de antropologie*, RFR VII, 8, august, p. 475.
- Gusti 1945 Gusti, D., *La moartea lui N. Cartoian și I. Andrieșescu*, RFR XII, 2, februarie, p. 389–391.
- Herescu 1940 Herescu, N.I., *„Regele scriitorilor”*, RFR VII, 6, iunie, p. 515–525.
- Lambrino 1940 Lambrino, S., *Săpăturile arheologice din ultimii 10 ani*, RFR VII, 6, iunie, p. 714–722.
- Marmeliuc 1943 Marmeliuc, D., *O dramă războinică a lui Eschyl: Cei șapte împotriva Thebei*, RFR X, 11, noiembrie, p. 379–394.
- Marmeliuc, Andrieșescu 1936 Marmeliuc, D., Andrieșescu, I., *Eroului dela Cireșoia: I. Grămadă – 20 ani dela moartea sa – Omagiu prietenesc și camaraderesc de Prof. Univ. D. Marmeliuc și prof. Univ. I. Andrieșescu*, în *Colecția Revistei „Junimea Literară”*, Cernăuți, p. 17–37.
- Mironescu 1937 Mironescu, A., *Homo Sapiens*, RFR IV, 10, octombrie, p. 136–155.
- Nastasă-Matei 2014 Nastasă-Matei, I., *Relațiile culturale româno-germane în perioada 1933–1944. Acordurile culturale*, Anuarul Institutului de Istorie „George Barițiu” din Cluj–Napoca 53, p. 85–95.
- Păunescu-Ulmu 1941 Păunescu-Ulmu, T., *Despre vechea Grecia*, RFR VIII, 1, ianuarie, p. 196–199.
- Pippidi 1941 Pippidi, D.M., *Un clasic elin în românește*, RFR VIII, 12, decembrie, p. 666–675.
- Rieth 1970 Rieth, A., *Archaeological fakes*, Praeger, New York.
- Roman 2009 Roman, N., *Sub semnul prestigiului. Membrii, colaboratorii și activitatea științifică a Institutului pentru Studiul Istoriei Universale în timpul directoratului lui Nicolae Iorga (1937–1940)*, în Tomi, R. (ed.), *Institutul de Istorie „Nicolae Iorga”. 1937–1948*, București, p. 48–76.
- Rusu 2003 Rusu, D.N., *Membrii Academiei Române. Dicționar*, București.
- Schiaffini 1943 Schiaffini, A., *Latinitatea și italianitatea în Europa sud-estică*, RFR X, 3, martie, p. 483–499.
- Slătineanu 1937 Slătineanu, B., *Contribuțiuni la ceramica bizantină de la Turnu-Severin, Cetatea Albă și Enisala*, RFR IV, 11, noiembrie, p. 321–340.

Slătineanu 1938	Slătineanu, B., <i>Ceramica de la Cotnari (I)</i> , RFR V, 10, octombrie, p. 100–118.
Slăvescu 1942	Slăvescu, V., <i>Alexandru Odobescu la expoziția din Paris de la 1867</i> , RFR IX, 5, mai, p. 396–405.
Stahl 1945	Stahl, H.H., <i>Metode și moravuri „științifice”</i> , RFR XII, 1, ianuarie, p. 155–165.
Stănculescu 1943	Stănculescu, F., <i>Problema continuității românilor în Dacia. Patru conferințe la Universitatea Radio, Sibiu, 1943</i> , RFR X, 12, decembrie, p. 704–705.
Tudor 1942a	Tudor, D., <i>Dacia și Pannonia</i> , RFR IX, 4, aprilie, p. 220–222.
Tudor 1942b	Tudor, D., <i>Tezaurul dac de la Poiana-Gorj</i> , RFR IX, 4, aprilie, p. 229–230.
Tudor 1942c	Tudor, D., <i>Dacia după părăsire în lumina recentelor descoperiri arheologice</i> , RFR IX, 6, iunie, p. 674–679.
Tudor 1942d	Tudor, D., <i>Sarmisegetusa lui Decebal</i> , RFR IX, 6, iunie, p. 715–717.
Tudor 1942e	Tudor, D., <i>Muzeul istoric regional</i> , RFR IX, 8, august, p. 443–446.
Tzigara-Samurcaș 1944	Tzigara-Samurcaș, A., <i>Supraviețuiri artistice din vremea dacilor</i> , RFR XI, 11, noiembrie, p. 394–405.
Tzigara-Samurcaș 1945a	Tzigara-Samurcaș, A., <i>Un original cauc dac?</i> , RFR XII, 1, ianuarie, p. 143–147.
Tzigara-Samurcaș 1945b	Tzigara-Samurcaș, A., <i>Vechimea portului țărănesc</i> , RFR XII, 2, februarie, p. 371–377.

THE ROYAL FOUNDATIONS JOURNAL AND THE ARCHAEOLOGY

ABSTRACT

The Royal Foundations Journal was the most important cultural journal in the inter-war Romania. Following the models of fellow French journals, it gathered in its pages contributions from the intellectual elite of the era, including contributions from foreign authors and substantial reviews of foreign cultural press. Archaeology was well represented in its pages, although most of the articles and reviews were aimed at the general public, and, in many circumstances, biased by the political and economic situation of the country, as well as by the explosion of nationalistic and racist ideologies widespread in the whole Europe.

Keywords: continuity, Romans, Romanians, history of archaeology, war, ideology.

LIST OF CAPTIONS

Fig. 1. Cover of the *Royal Foundations Journal*.

Fig. 2. Cover of the *Revue des Deux Mondes*.

Fig. 3. Cover of the *Nouvelle Revue Française*.

Fig. 4. Ceramics from Cotnari (after Slătineanu 1938).

Fig. 5. Gold pieces from Țufalău (after Tzigara-Samurcaș 1944).

ABREVIERI

AARMSI – Analele Academiei Române. Memoriile Secțiunii Istorice, București
Academica – Academica, Academia Română, București
ActaMN – Acta Musei Napocensis, Cluj-Napoca
ActaMP – Acta Musei Porolissensis, Zalău
Acta Siculica – Acta Siculica. A Székely Nemzeti Múzeum
AÉ – L'Année Épigraphique, Paris
Aegeum – Annales d'Archéologie égéenne de l'Université de Liège
AEM – Archäologisch-Epigraphische Mitteilungen aus Österreich-Ungarn, Viena
AIHV – Association Internationale pour l'Histoire du Verre
AIIA Iași – Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie, Iași
AIIN – Anuarul Institutului de Istorie Națională, Sibiu
AISC – Anuarul Institutului de Studii Clasice, Cluj
AJA – American Journal of Archaeology, Boston
AmerAnt – American Antiquity, Washington, D.C.
AmerAnthropol – American Anthropology, Washington, D.C.
Angustia – Angustia, Arheologie – Etnografie, Sf. Gheorghe
ANRW – H. Temporini, W. Haase (eds.), Aufstieg und Niedergang der Römischen Welt, Geschichte und Kultur Roms im Spiegel der neueren Forschungen, Berlin – New York, 1970–
AnȘUIași – Analele Științifice ale Universității „Al.I. Cuza”, Iași
AO – Arhivele Olteniei, Craiova
Apulum – Acta Musei Apulensis, series Archaeologica et Anthropologica, Alba Iulia
ArchBulg – Archaeologia Bulgarica, Sofia
ArchÉrt – Archaeologiai Értesítő, Budapesta
ArchKözl – Archaeologiai Közlemények, Budapest/Budapesta
ArchWarszawa – Archeologia. Rocznik IHKM, Varșovia
Argesis – Argesis, Muzeul Județean Argeș
BAR – British Archaeological Reports, Oxford
BAR IntSer – British Archaeological Reports. International Series, Oxford
BCMI – Buletinul Comisiunii Monumentelor Istorice, București
BÉ – Bulletin Épigraphique, Paris
BerRGK – Berichte der Römisch-Germanischen Kommission des Deutschen Archaologischen Instituts, Frankfurt am Main
BMA – Bibliotheca Memoriae Antiquitatis, Piatra Neamț
BMI – Buletinul Monumentelor Istorice, București
BMJT – Buletinul Muzeului Județean Teleorman, Alexandria
Brukenthal. Acta Musei – Brukenthal Acta Musei, Muzeul Național Brukenthal, Sibiu
BSNR – Buletinul Societății Numismatice Române, București
Bucureștii – Bucureștii. Revista Muzeului Municipiului București, București
CA – Cercetări Arheologice, Muzeul Național de Istorie a României, București
CAJ – Cambridge Archaeological Journal, Cambridge
Carpica – Carpica, Complexul muzeal „Iulian Antonescu”, Bacău

SCIVA, tomul 66, nr. 3–4, București, 2015, p. 391–393

- CCA – Cronica Cercetărilor Arheologice din România, București
- CEpR – C.C. Petolescu, *Cronica Epigrafică a României*, SCIVA, București
- CGLBI – E. Schallmayer, K. Eibl, J. Ott, G. Preuss, E. Wittkopf, *Der römische Weihebezirk von Osterburken I: Corpus der griechischen und lateinischen Beneficiärer-Inschriften des Römischen Reiches*, Stuttgart, 1990
- Chiron – Mitteilungen der Kommission für Alte Geschichte und Epigraphik des Deutschen Archäologischen Instituts, München
- CIL – *Corpus Inscriptionum Latinarum*, Berlin, 1863–
- CIMRM – J.M. Vermaseren, *Corpus Inscriptionum et Monumentorum Religionis Mithriacae*, 2 vol. 1956–1960
- Classica et Christiana – Classica et Christiana, Centrul de Studii Clasice și Creștine al Facultății de Istorie a Universității „Al.I. Cuza”, Iași
- Cota Zero – Cota Zero. Revista d'arqueologia i ciència. Universitat Central de Catalunya
- Dacia – Dacia. Recherches et Découvertes Archéologiques en Roumanie, București; serie nouă N.S. (nouvelle série); *Revue d'Archéologie et d'Histoire Ancienne*, București
- DID, I – *Din istoria Dobrogei*, vol. I, D.M. Pippidi, D. Berciu, *Geți și greci la Dunărea de Jos din cele mai vechi timpuri până la cucerirea romană*, București, 1965
- Documenta Praehistorica – Documenta Praehistorica, University of Ljubljana, Faculty of Arts, Department of Archaeology
- Drobeta – Drobeta, Muzeul Regiunii Porților de Fier, Drobeta–Turnu Severin
- EphemNap – *Ephemeris Napocensis*, Cluj–Napoca
- ErdMúz – Erdélyi Múzeum, Cluj
- Estonian Journal of Archaeology - Estonian Journal of Archaeology, Talin
- Germania – Germania. Anzeiger der Römisch-Germanischen Kommission des Deutschen Archäologischen Institut, Berlin
- Histria Antiqua – Histria Antiqua, Institut društvenih znanosti IVO PILAR, Zagreb
- IDR – *Inscripțiile Daciei Romane*, București
- IDRE – Constantin C. Petolescu, *Inscriptions externes concernant l'histoire de la Dacie I-II*, București, 1996–2000
- IGLR – Emilian Popescu, *Inscripțiile grecești și latine din secolele IV–XIII descoperite în România*, București, 1976
- ILB – B. Gerov, *Inscriptiones Latinae in Bulgaria Repertae*, Sofia, 1989
- ILD – C.C. Petolescu, *Inscripții latine din Dacia*, București, 2005
- ILS – H. Dessau, *Inscriptiones Latinae Selectae I–III*, Berlin, 1892–1916
- INHA – Institut National d'Histoire de l'Art, Paris
- ISM – *Inscripțiile din Scythia Minor*, București
- Izvestija Varna – *Izvestija na Narodnija Muzej Varna*, Varna
- J Anthropol Archaeol – *Journal of Anthropological Archaeology*
- J Archaeol Method Th – *Journal of Archaeological Method and Theory*
- J.Archaeol.Sci – *Journal of Archaeological Sciences*, London – New York
- JÖAI – *Jahreshefte des Österreichischen Archäologischen Instituts*, Viena
- Libri – *Libri. International Journal of Libraries and Information Services*
- Marisia – Marisia. Muzeul Județean Mureș
- MCA (Materiale) – *Materiale și Cercetări Arheologice*, București
- MN – Muzeul Național, București
- Mousaios – Mousaios. Muzeul Județean Buzău, Buzău
- Muzeul Oltului – Muzeul Oltului, Muzeul Județean Olt, Slatina
- Pontica – Pontica. Studii și materiale de istorie, arheologie și muzeografie, Muzeul de Istorie Națională și Arheologie, Constanța
- PPS – *Proceedings of the Prehistoric Society*, Cambridge
- PZ – *Prähistorische Zeitschrift*, Leipzig – Berlin
- RÉ – *Revue Épigraphique*

- Revista Bistriței – Revista Bistriței, Bistrița
RFR – Revista Fundațiilor Regale, București
RIU – *Römische Inschriften Ungarns*, Budapest
RMD – M.M. Roxan, *Roman Military Diplomas*, Londra, 1978, 1985
Rom Rep Phys – Romanian Reports in Physics, București
RPAN – Revista de Preistorie și Antichități Naționale, București
SAA – *Studia Antiqua et Archaeologica*, Iași
Sargetia – Sargetia, *Acta Musei regionalis Devensis*, Deva
SCIV(A) – Studii și Cercetări de Istorie Veche și Arheologie, București
SCN – Studii și Cercetări Numismatice, București
SEG – *Supplementum Epigraphicum Graecum*, Leiden, 1923–
SP – Studii de Preistorie, București
Starinar – Starinar, Belgrad
StCl – Studii Clasice, București
StCȘCluj – Studii și Cercetări Științifice, Cluj
StUnivCluj – *Studia Universitatis Babeș-Bolyai*, Cluj
Suceava – Suceava. Anuarul Muzeului Bucovinei, Suceava
Tibiscum – Tibiscum. *Acta Musei Carasebesiensis*. Muzeul Județean de Etnografie și al Regimentului de graniță Caransebeș
Tyche – Tyche. *Beiträge zur Alten Geschichte, Papyrologie und Epigraphik*, Viena
Ziridava – Ziridava. *Studia Archaeologica*, Arad
ZPE – *Zeitschrift für Papyrologie und Epigraphik*, Bonn

